

The US-India Deal

En fallstudie av USA:s och Indiens strategiska partnerskap

Cecilia Forsberg Liljedahl
Towe Faurholm Ejsing

Abstract

Uppsatsen granskar det avtal mellan Indien och USA som ingicks under 2006. Utifrån det rationella aktörsperspektivet har vi undersökt hur man kan förklara de beslut USA och Indien tog då de ingick avtal med varandra. Vi har använt oss av fyra grundbultar som utgångspunkt: målsättning, alternativ, valmöjligheter och konsekvenser. Med dessa fyra bultar har vi försökt förstå vilka för- och nackdelar Indien respektive USA haft när de ingick avtalet och hur de kan ha resonerat inför undertecknandet av avtalet. Vi har också försökt se vilka konsekvenser avtalet kan ha fått för icke-spridningsavtalet NPT och för andra länder i världen.

Vi kom fram till att både Indien och USA agerat rationellt utifrån sina nationella intressen och att detta samarbete trots flera risker är betydande för båda länderna och värt de uppoffringar som man gjort.

Nyckelord: kärnvapen, USA, Indien, NPT, kärnkraft, internationell politik

Antal tecken: 67 969

Innehållsförteckning

1	Ordlista – förkortningar	1
2	Inledning.....	2
2.1	Frågeställning	2
2.2	Metod och material.....	3
2.3	Tidsram och begränsningar	4
2.4	Teori	5
3	Empiri.....	8
3.1	USA – We got the nukes!.....	8
3.2	Indiens kärnvapenutveckling.....	9
3.3	Andra aktörer.....	10
3.4	USA inleder samarbete med Indien	10
4	Analysen.....	12
4.1	Vikten av ett samarbete	12
4.2	Vad tjänar USA på samarbete?	13
4.3	Vad tjänar Indien på samarbete?	15
4.4	Avtalets inverkan på världsläget	17
4.5	Kritik mot avtalet	19
5	Avslutning och sammanfattning.....	22
5.1	De fyra grundbultarna	22
5.2	Avslutande diskussion.....	24
6	Referenser.....	26

1 Ordlista – förkortningar

För att underrätta för läsaren har vi valt att lägga in de fyra förkortningar vi använder oss av i en ordlista:

- IAEA – International Atomic Energy Agency (1957). I nära samarbete med FN arbetar IAEA med att säkra atomkraftsanvändandet och öka samarbetet mellan länder i kärnkraftsfrågor. <http://www.iaea.org/>
- CTBT – Comprehensive Test-Ban Treaty (1996). År 1963 skrevs Partiella Provstoppsavtalet (PTBT) som reglerade vissa typer av kärnvapenprovsprängningar. Det partiella provstoppsavtalet utvecklades sedermera till CTBT som förbjuder all typ av provsprängning, oavsett om det sker under vatten, i yttre rymden eller under jord.
- NPT – Non-Proliferation Treaty (1968). Icke-spridningsavtalet som reglerar spridning av kärnvapen. Beskrivning återfinns på s.2 under kapitel Inledning i uppsatsen.
- NSG – Nuclear Suppliers Group (1974). 45 länder som upprättar föreskrifter för vem som får köpa och vem som får sälja kärnkraftsteknologi. Medlemsländerna är länder som säljer kärnkraft. <http://www.nuclearsuppliersgroup.org>

2 Inledning

Vi har valt att skriva om USA:s val att ingå samarbete med Indien. Avtalet de tecknat under 2006, även kallat ”The US-India Deal”, innebär att Indien erhåller kärnkraftsteknologi i utbyte mot att de formar en strategisk allians med USA. Detta betyder att Indien ska agera partner mot terrorister eller andra potentiella fiender till USA. Pakten strider mot Icke-spridningsavtalet NPT (Non-Proliferation Treaty) som skrevs under 1968 och idag har undertecknats av 188 länder. Överenskommelsen i NPT var för det första att hindra spridningen av kärnvapen, för det andra att stödja framtagning av kärnkraft för fredliga ändamål till icke-kärnvapenländer samt för det tredje att stödja nedrustning.¹

De enda länder som enligt NPT har tillstånd att ha kärnvapen är USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike och Kina. Anledningen till detta var att dessa länder redan hade kärnvapen innan avtalet undertecknades. Eftersom USA undertecknat NPT har de förbundit sig att inte stötta kärnkraftsutvecklingen i länder som har kärnvapen och som inte skrivit på avtalet eller ingår i de fem kärnvapenstaterna. Indien är ett av de fyra länder som utvecklat kärnvapen efter 1968 (de andra är Pakistan, Israel och Nordkorea) och de har inte heller skrivit under icke-spridningsavtalet.² Detta betyder att USA genom sin allians med Indien förefaller strida mot hela tanken med NPT. Vidare har Indien varit allierad med USA:s gamle ärkefiende Sovjet vilket gör den plötsliga alliansen intressant.³ Vi vill därför skriva om varför USA valt att ingå denna strategiska allians med Indien.

2.1 Frågeställning

Hur kan man förklara de beslut USA och Indien tog då de ingick avtal med varandra utifrån det rationella aktörsperspektivet?

I vår uppsats kommer vi att förklara vad vi menar att USA och Indien haft målsättning med ett ingående av ett strategiskt samarbete, vad man haft för alternativ och valmöjligheter och vilka eventuella konsekvenser detta kunnat få. Vi har analyserat vilka fördelar och nackdelar avtalet kan ha för såväl Indien och USA som för resten av världen. Både USA och Indien har agerat rationellt med fokus på de nationella intressena, därför kommer vi i vår avslutande del också

¹ Svenska Freds (2002). ”Icke-spridningsavtalet”.

² Svenska Freds (2002). ”Icke-spridningsavtalet”.

³ Tellis (2006), s. 120.

diskutera hur man genom detta agerande bortsett från vissa konsekvenser som till exempel undermineringen av NPT som kan påverka hela världssystemet. Man har tagit ställning till konsekvenserna men valt att se dem som mindre betydande i jämförelse med de fördelar USA och Indien kan få av avtalet.

2.2 Metod och material

Den teori vi valt att använda oss av för att få svar på vår frågeställning har vad vi vet inte använts förut för att undersöka samarbetet mellan de två valda länderna. Det är en ny empirisk situation som vi tillämpar en existerande teori på, vilket är en spännande situation då man sällan hittar utforskade områden att studera.

För att kunna besvara vår frågeställning har vi valt att göra en fallstudie av den nybildade strategiska alliansen mellan USA och Indien. I vår fallstudie försöker vi förstå de båda ländernas beslut att ingå avtal med varandra utifrån det rationella aktörsperspektivet. Vi har därför valt att genomföra en teorikonsumerande studie vilket innebär att ett enskilt fall oftast står i centrum och här används som namnet antyder en redan existerande teori för att analysera studieobjektet. Man använder i första hand teorikonsumerande studier för att förklara varför en händelse eller ett beslut blev som det blev. I en teorikonsumerande studie ligger tyngdpunkten på valet av studieobjekt, valet av förklaringsfaktorer är därför av underordnad betydelse.⁴ I vår studie fokuserar vi på vad som har hänt i avtalet mellan USA och Indien och hur detta kan tänkas påverka inte bara USA och Indien utan också omkringliggande länder. Därför behöver vi inte pröva en teori, göra generaliseringar eller jämföra med andra liknande fall, det är just detta valda fall som är i fokus.

Vi anser att vi på ett bra sätt undviker de eventuella validitets- och reliabilitetsproblem som kan uppstå i en uppsats. Validiteten kan påverkas av hur god överensstämmelse man har till sina teoretiska definitioner vilket vi inte anses påverkas eftersom vi inte har definierbara begrepp och inte heller behöver operationalisera vår teori. Reliabiliteten styrs av huruvida man med samma eller annan teori kunnat komma fram till samma resultat.⁵ Abstraktionsnivån på vårt arbete är relativt låg då vi fokuserar på en specifik händelse och vår frågeställning endast går att använda på detta explicita område.⁶ Eftersom vår ambition inte är att generalisera utan att förklara ett specifikt skeende ser vi inte den låga nivån som ett problem för reliabiliteten i uppsatsen.

Då alliansen är så pass ny som den är består vårt material i första hand av vetenskapliga artiklar skrivna av framför allt amerikanska statsvetare och journalistiska artiklar. Exempel på dagspress vi tillgått är den amerikanska tidningen New York Times och den indiska engelskspråkiga tidningen The

⁴ Esaiasson et al (2006), s. 40-41.

⁵ Esaiasson et al (2006), s. 62-69.

⁶ Lundquist (1993), s. 63-65.

Hindustan Times. Vi har också använt oss av diverse svenska medier som svt.se, Västerbottens-Kuriren och Sydsvenska Dagbladet. På Belfer Center for Science and International Affairs har vi kunnat hitta flera amerikanska forskares syn på samarbetet. Bland dessa hittar vi Ashton Carter, Xenia Dormandy och Michael Green. Via databasen ELIN hittade vi den vetenskapliga tidskriften International Security varigenom vi fick tillgång till en av avtalets nyckelpersoners åsikter, nämligen Ashley Tellis. Han är expert i icke-spridning av kärnvapen och under förhandlingarna med Indien arbetade han som rådgivare i politiska frågor på U.S. Department of State. Honom har vi även försökt att kontakta via e-post utan att få något svar. Vi har även haft stor nytta av Svenska Freds- och Skiljedomsföreningens hemsida "Lär om kärnvapen" när det gäller fördjupning i vår kunskap om kärnvapen. Böcker som vi använt oss av är bland annat Graham Allison's *Essence of Decision* som bakgrund till vår teori. *Why nations go to war* av John G. Stoessinger har vi använt för att få en historisk överblick av Indien och dess närområde.

Vi har sökt material på många andra ställen utan att finna det vi sökt efter. Bland dessa finns Dagens Nyheter som visade prov på en exceptionellt dålig sökmotor och trots att vi försökt på många vis att hitta relevant information verkar DN inte intresserade av att skriva om detta ämne.

I de artiklar vi använt har vi fått ta hänsyn till författarnas subjektiva beskrivning av alliansen. Vi har exempelvis valt att inte ta med fakta som bara finns med i en artikel utan försökt säkerställa faktan genom att läsa flera artiklar från olika internationella medier och enbart använda fakta som är återkommande på minst två ställen.

2.3 Tidsram och begränsningar

Vår främsta begränsning är bristen på material då avtalet är relativt nytt. Vi är också medvetna om att det finns material som vi inte hittat och därför inte kunnat ta hänsyn till i den här uppsatsen. Vidare finns en begränsning i att vi inte har någon insyn i vilket material som ligger till grund för de beslut som fattats. Vi kan därför inte studera beslutsprocessen på det sätt som skulle vara önskvärt. En annan begränsning vi valt att göra är att inte läsa in oss för djupt i den inrikespolitiska debatten i USA då det finns ett enormt utbud att tillgå och det inte heller är den debatten som ligger i fokus i vår uppsats.

Vi har valt att presentera vår empiri genom att dela upp den i olika kapitel som behandlar kärnvapenuvecklingen i både USA och Indien för att på ett bättre sätt kunna förstå vad som lett fram till samarbetet. Till dessa två kapitel har vi även ett kapitel som berör vilka övriga aktörer som kan tänkas påverkas av avtalet samt ett kortfattat kapitel om inledningen av samarbetet och hur det uppkom. Detta sätt att lägga upp vår empiri har vi valt för att på bästa sätt kunnat ge en heltäckande bild av bakgrunden till det samarbete vi analyserat.

I vår analys har vi tidsmässigt koncentrerat oss på den tid som följt efter första mötet mellan George W. Bush och Manmohan Singh i juli 2005. Trots att vårt studieobjekt ännu inte avslutats fullt ut i skrivande stund har vi fått begränsa oss tidsmässigt. Vi har därför valt att avsluta materialinsamlingen den 18 december 2006 då president Bush undertecknade den nya lagen i USA som gör det möjligt att ingå avtal med Indien.

Eftersom samarbetet mellan USA och Indien fördjupades löpande under 2006 har nästan ingen tidigare forskning gjorts kring ämnet. Detta gör att vi har fria händer att forska kring detta men vi är också medvetna om att vår förförståelse grundar sig mer på historiska skeenden än på tidigare forskning. Vår individuella förförståelse ligger också på olika nivåer. Den ena av oss hade en ganska begränsad förkunskap. Den andra hade sedan tidigare läst och intresserat sig för kärnvapenproblematik och hade på så sätt en djupare förförståelse. Ingen av oss hade dock några större kunskaper om USA och Indiens tidigare relationer med varandra eller andra omkringliggande länder.

2.4 Teori

Vi har valt att använda oss av Allison's rationella aktörsperspektiv⁷ för att få svar på vår frågeställning. Till en början funderade vi över om man kunde använda Schellings spelteori⁸, men efter noga övervägande valde vi att istället utgå ifrån det rationella aktörsperspektivet då vi tror att detta kan ge djupare insikt och större förståelse för de händelser som vi försöker analysera. Det rationella aktörsperspektivet innebär att man utgår ifrån att beslut fattas av rationella aktörer som agerar i vinstmaximerande syfte. Perspektivet kan således appliceras inom en rad olika områden, och lämpar sig bäst på systemnivå vilket passar väldigt väl för studier av internationella beslut som vår uppsats inriktar sig på.⁹

De fyra grundbultarna i det rationella aktörsmaskineriet är *målsättningar, alternativ, konsekvenser och valmöjligheter*. Den rationella aktören utgår alltid ifrån en målsättning, ett specifikt mål som ska uppnås. För att nå detta mål måste aktören välja bland olika alternativ och det är inte alltid enbart ett alternativ som leder aktören åt rätt håll. För att hitta rätt alternativ måste aktören också ta hänsyn till de konsekvenser som följer och här välja det eller de alternativ som ger bästa möjliga utgång, baserat på den ursprungliga målsättningen.¹⁰ Genom att känna till aktörens mål får man en klarare bild av varför aktören betar sig som hon gör och vilka val hon kan tänkas ha övervägt inför beslutet. Trots att man som forskare inte känner till alla de val som aktören kan ha ställts inför utgör målsättningen ett

⁷ Allison (1999).

⁸ Schelling (1980).

⁹ Allison (1999), s. 18.

¹⁰ Allison (1999), s. 18

ramverk utifrån vilket aktören sedan agerat. Alltså kan man genom denna modell undersöka hur och varför aktören agerat som den gjort.¹¹

I det rationella aktörsperspektivet kan en aktör vara en beslutande församling lika väl som en enskild person. I vårt fall är aktörerna de beslutande organen i USA och Indien. Dessa aktörers målsättningar sätts oftast utifrån nationella intressen i form av såväl ekonomi som säkerhet och valen de gör baseras ofta på det förväntade utfallet. Man tar ställning till fördelar och nackdelar utifrån sina nationella intressen och trots att ett alternativ kan få sämre konsekvenser än något annat måste man se till helhetsbilden och utifrån den göra sina val.

En rationell aktör tänker alltid värdemaximerande och ser till hela utfallet av sitt agerande.¹² Eftersom vår frågeställning handlar om de val USA och Indien gjorde när de ingick avtal med varandra passar denna teori eftersom det vi vill ta reda på är varför man ansåg att det val de gjorde var det bästa alternativet.

Beteenden som är anpassade efter specifika mål i en given situation är ett av kännetecknen för rationalitet. Herbert Simon gör dock skillnad på *obegränsad* rationalitet och *begränsad* rationalitet, där den obegränsade rationaliteten enbart förutsätter att forskaren känner till beslutsfattarens målsättningar och den specifika situationens karaktärsdrag. Den begränsade rationaliteten kräver mer ingående information än den obegränsade. Forskaren behöver då även veta vilken information som beslutsfattaren har tillgång till och vilken uppfattningsförmåga som aktören har av detta material.¹³ Vi har valt att utgå ifrån den obegränsade rationaliteten framför allt på grund av att vi inte har tillgång till det material som skulle behövas för att kunna göra en analys utifrån ett begränsat rationalitetsperspektiv.

To specify a rational choice model you need to specify the rules of the game, roughly what players can and can not do and what they do and do not know.¹⁴

För att kunna ta reda på hur en aktör agerat i sitt beslutsfattande är det viktigt att först ta reda på vilka spelregler denne utgått ifrån och hur agerandet har påverkats av dessa regler. I vår forskning är det därför viktigt att ta reda på vilka internationella regler som USA och Indien åtagit sig att följa och till vilken grad de tagit hänsyn till dessa vid planeringen av samarbetet. På så sätt kan vi bättre analysera och förstå de beslut man tagit.

Även när ett beslut eller agerande är irrationellt kan man undersöka fenomenet utifrån ett rationellt aktörsperspektiv. I ett sådant fall fungerar teorin istället som ett ramverk för att bedöma agerandet.¹⁵ Därför är det inte viktigt huruvida aktören är rationell eller inte utan på vilket sätt rationaliteten påverkat dennes agerande.

Kritik mot rationella aktörsperspektivet kommer från flera håll, den vanligaste är påståendet att människan i sig inte är rationell utan istället styrs av sociala

¹¹ Allison (1999), s. 49.

¹² Allison (1999), s. 24.

¹³ Allison (1999), s. 20.

¹⁴ Ward (2002), s. 71.

¹⁵ Ward (2002), s. 70.

regler eller psykologiska faktorer.¹⁶ Vi håller till viss del med om den kritik som framförts, i många hänseenden är människan en social varelse som styrs av normer och regler. Samtidigt menar vi också att en människa agerar rationellt i andra avseenden. Den allmänna varianten av den rationella aktörsmodellen förutsätter dock att individer har den rationella kapaciteten, tiden och det känslomässiga avståndstagandet som är nödvändigt för att välja de bästa alternativen oavsett komplexiteten av situationen. Detta innebär att modellen förenklar och generaliserar för att kunna ge bästa möjliga resultat.¹⁷ Vidare kan en person som styrs av ett socialt beteende fortfarande resonera kring de sociala faktorerna på ett rationellt sätt. Många sociala regler har olika utfall beroende på vilka val man gör och då krävs ett rationellt resonemang kring varför man valt som man gjort. Därför anser vi att det rationella aktörsperspektivet, kritiken till trots, kan hjälpa oss besvara vår frågeställning.

Det rationella aktörsperspektivet kan användas av forskare som vill förklara politiska fenomen men också av dem som har normativa frågeställningar. Det finns alltså ett stort forskningsområde inom denna teori eftersom utgången är helt beroende av vilken fråga man ställer till materialet och vilka förutsättningar man har.¹⁸

Vi har tänkt tillämpa det rationella aktörsperspektivet på vårt material för att vi tror att denna teori på bästa sätt kan få oss att förstå de olika beslut som fattats av Bushadministrationen kring detta samarbete med Indien. Främst blir detta genom en diskussion vi för i vår analys utifrån vad vi tror har varit de främsta anledningarna till det beslut som fattades. Vi är medvetna om att vi utifrån det material vi har, inte kan veta vilka val man ställts inför, istället kan vi se vilka beslut som faktiskt har fattats och spekulera kring vilka effekter dessa beslut får i framtiden för såväl USA och Indien som resten av världen.

¹⁶ Ward (2002), s. 74-79.

¹⁷ Ward (2002), s. 68.

¹⁸ Ward (2002), s. 67.

3 Empiri

3.1 USA – We got the nukes!

USA provsprängde som första land i världen sina kärnvapen i juli 1945, en månad senare släppte man två bomber över Hiroshima och Nagasaki. År 1949 provsprängde Sovjetunionen sina vapen för första gången. Detta var starten för en kapprustning mellan flera av världens länder för att skapa en maktbalans med de nya fruktansvärda vapen man fått till förfogande. Efter flera provsprängningar i både USA och Sovjet inleddes samtal för att få stopp på utvecklingen av kärnvapen och 1963 skrev man under det Partiella Provstoppsavtalet (PTBT) som kompletterar icke-spridningsavtalet NPT.¹⁹

Ända sedan Kalla Krigets dagar har USA varit förkämpe för icke-spridningsavtalet NPT som skrevs under 1968 och som innebar att länderna skulle nedrusta och hindra spridning av kärnvapen. USA har traditionellt sett varit hårda mot länder som velat samarbeta med länder i strid med reglerna i NPT som exempelvis Indien, men plötsligt har man bytt policy för egen del. Detta kan få andra länder att också ta sig friheten att bara gå efter reglerna när det passar dem. I och med det nya avtalet avviker USA från sina ideal.

Tidigare USA-administrationer har velat avveckla eller starkt kontrollera Indiens kärnvapen av två skäl: Det första är att Indiens kärnvapenarsenal studeras flitigt av ärkerivalen Pakistan och av Kina. Alltså kan ett erkännande av Indien leda till kapprustning i södra Asien. Det andra är att USA också ville, som tidigare nämnts, strikt efterfölja NPT:s regler. Att erkänna Indien som kärnvapenland skulle underminera NPT:s betydelse samt sända signaler till andra länder om att reglerna kan kringgå bara man väntar tillräckligt länge. Avvecklingen av Indiens kärnvapen var inte längre aktuellt efter det att Pakistan skaffade sina under 1980-talet.²⁰

¹⁹ Ferm (1996).

²⁰ Carter (2006), s. 2.

3.2 Indiens kärnvapenutveckling

Den 18 maj 1974 provsprängde Indien för första gången sina kärnvapen under ledning av dåvarande premiärminister Indira Gandhi. Trots att hon hävdade att det bara var för fredliga syften fick provsprängningen ödesdigra följder när det gällde det samarbete som man då hade med USA. Genast efter provsprängningarna tog USA avstånd från Indien och förbjöd export av både material och kunskap.²¹ Detta samarbete mellan USA och Indien skulle inte komma att återupptas igen på över 30 år.

Provsprängningen år 1974 ledde till att Indiens ärkefiende Pakistan påbörjade sitt kärnvapenprogram. Detta var starten till en kapprustning som skulle fortsätta de kommande decennierna.²² Denna skrämmande utveckling präglades även av en större skandal när det visade sig att den pakistanske ingenjören Abdul Quadeer Khan sålde kärnvapentechnologi och gascentrifuger till länder som Libyen, Iran och Nordkorea.²³

Under kalla kriget stod Indien och USA på olika sidor och Indien var en av USA:s största kritiker vid skapandet av ett nytt militärt försvarssystem mot långdistansmissiler i början av 1980-talet. Efter Sovjetunionens fall 1989 förlorade Indien sin samarbetspartner och blev tvungna att klara sig själva och detta var en av orsakerna till att man återupptog sitt kärnvapenprogram. I början av 1990-talet började indiska regeringen och Clintonadministrationen diskutera ett eventuellt samarbete. Här påbörjades en attitydförändring från Indiens sida från kritiker till möjlig samarbetspartner, men Indien var missnöjda med att USA fortfarande hindrade deras utveckling av kärnvapen, bland annat genom sanktioner. Därför slutade diskussionerna vid enbart diskussioner men här lades ändå grunden för ett eventuellt framtida samarbete.²⁴

1995 bestämdes det att NPT skulle antas permanent vilket Indien starkt ogillade då detta skulle betyda att Indien aldrig skulle kunna bli ett godkänt kärnvapenland. Detta var oroväckande för Indien som ansåg att ett kärnvapeninnehav kunde minska hotet från länder som Pakistan och Kina som båda hade kärnvapen sedan tidigare. År 1998 genomförde Indien flera testsprängningar trots att alla typer av provsprängningar förbjöds enligt Comprehensive Test-Ban Treaty (CTBT) som trädde i kraft bara två år tidigare under 1996.²⁵ I samband med provsprängningarna utropade Indien sig som en kärnvapenmakt.²⁶

²¹ ”USA-avtal om kärnkraft med Indien”, SVT (2006).

²² Stoessinger (2005), s 178.

²³ ”Nationalidol blev syndabock”, Göteborgs-Posten (2004).

²⁴ Tellis (2006), s. 113.

²⁵ Tellis (2006), s. 121.

²⁶ Carter (2006), s. 2.

3.3 Andra aktörer

Det avtal som träffats mellan Indien och USA grundar sig till stor del på det rådande världsläget. Idag finns ett antal länder som har, eller har planer på att skaffa, kärnvapen. Upp till för ett par månader sedan fanns det tre länder som skrivit under NPT som icke-kärnvapenländer men som trots detta aktivt försökt skaffa kärnvapen men ännu ej lyckats, dessa var Iran, Irak och Nordkorea. Detta förändrades dock när Nordkorea provsprängde kärnvapen i oktober 2006. Detta hade man förberett genom att stryka sig ur NPT i 2003 för att på så sätt undvika att bryta mot internationell lag.²⁷

Vidare finns idag tre länder som inte har skrivit under NPT och som har kärnvapen. Dessa länder är Israel (som dock inte officiellt erkänt att de har kärnvapen), Pakistan och Indien. Förutsättningarna för att vara ett godkänt kärnvapenland enligt NPT är att landet måste ha haft kärnvapen före 1968 då avtalet skrevs. De länder som idag vill ansluta sig kan därför enbart göra detta som icke-kärnvapenstater. Därför väljer dessa länder att fortsätta stå utanför för att kunna behålla sina kärnvapen. Indien har uttryckt ilska mot att NPT tillåter vissa länder att ha kärnvapen medan det förbjuder andra. Ett av skälen till att Indien skaffat sig kärnvapen är att de upplevde Kinas kärnvapen som ett hot, och de valde därför att starta ett eget kärnvapenprogram för att kunna balansera detta hot. Genom att Indien skaffade kärnvapen kände sig Pakistan också tvungna att göra samma sak. Denna utveckling av kärnvapenstater har bildat en status quo-situation i och med att Indien kräver Kinas avveckling medan Pakistan kräver Indiens avveckling och Israels avveckling främst förutsätter fred i Mellanöstern vilket under lång tid känts som svårt att uppnå.²⁸

3.4 USA inleder samarbete med Indien

Den 18 juli 2005 tillkännagav amerikanske presidenten George W. Bush och Indiens premiärminister Manmohan Singh att ett strategiskt samarbete skulle inledas mellan de båda länderna. Samarbetet innefattade frågor rörande energi, ekonomi, jordbruk, militärt samarbete och HIV/Aids. Här nämndes dock ingenting om de kärnvapentester som Indien genomförde 1998 utan istället lades fokus på en ny förståelse för civila kärnkraftsfrågor. Avtalet som träffats separerar Indiens civila och militära kärnkraftsanläggningar och placerar de civila anläggningarna under övervakning av ”International Atomic Energy Agency” (IAEA).²⁹

²⁷ ”Svensk apparat ger besked om bomb”, SvD (2006).

²⁸ Svenska Freds (2002). ”Icke-spridning av kärnvapen”.

²⁹ Dormandy - Green (2006), s 1.

Nästa träff mellan Bush och Singh ägde rum den 2 mars 2006 i New Delhi då man finslipade de nukleära detaljerna i avtalet. På denna träff beslutade de båda ledarna att man skulle inleda arbetet med att driva igenom avtalet i respektive lands beslutande församlingar.³⁰

För att avtalet ska träda i kraft behövs för USA:s räkning ett godkännande i kongressen, vilken består av senaten och House of Representatives (HR).³¹ I juli 2006 godkändes avtalet av HR, och den 16 november 2006 av senaten. Den 18 december 2006 skrev president Bush på det godkända förslaget till ny lag som kongressen antog efter mindre justeringar den 9 december samma år. Förslaget möjliggör försäljning av kärnkraftsteknik och bränslen till Indien samt öppnar upp för Nuclear Suppliers Groups (NSG) godkännande av Indien som världens sjätte kärnvapenstat. För Indiens del erbjuder avtalet en möjlighet att importera teknologi, material och uran till utvecklandet av den civila kärnkraften.³²

³⁰ Carter (2006), s. 1.

³¹ National Encyklopedin (1996), sökord: USA; Statsskick och politik, nittonde bandet s. 121.

³² Rajaraman, R. (2006).

4 Analysen

4.1 Vikten av ett samarbete

Nyckelkomponenten i avtalet innebär som sagt var att Indien ska ses som den sjätte legitima kärnvapenstaten av USA. USA uppmuntrar också de andra länderna i NSG att godkänna Indien som en ny kärnvapenstat. Indien får i och med avtalet importera uran vilket tidigare varit ett stort problem eftersom deras egen naturliga tillgång är mycket begränsad.³³ Indien är under kraftig tillväxt och befolkningen förväntas växa med åtta till tio procent per år under de kommande tio åren. Eftersom Indien idag till väldigt stor utsträckning använder sig av fossila bränslen för el och uppvärmning är detta en stor påfrestning på miljön och även om Indien inte kommer att kunna övergå helt till kärnkraft för att tillgodose behovet av elektricitet kan tillgången på uran minska de miljöfarliga utsläppen betydligt.³⁴

USA har som policy att lägga embargo på länder som inte skrivit på NPT och som har eller försöker utveckla kärnvapen, vilket är naturligt då detta utgör grunden för NPT. För att kunna inleda ett samarbete med Indien har dock USA varit tvungna att på något sätt komma runt denna policy. Man har rationellt vägt fördelar och nackdelar mot varandra och en tung nackdel med att kringgå policyn är att man undergräver sin egen trovärdighet som ”väktare av världsfreden” eftersom man gör undantag från principen när man anser att målen helgar medlen. Omvärlden vet också att USA aldrig accepterat ett liknande beteende från andra länder. Trots detta har man kommit fram till att ett kringgående av policyn är ett acceptabelt pris att betala för att kunna ingå samarbete med Indien.

Man kan rent praktiskt komma runt problemet med att inte ingå under NPT genom att istället skriva på CTBT som förbjuder provsprängningar av kärnvapen. Då Indien inte heller vill skriva på detta internationella reglemente har man hittat ytterligare en genväg. I USA:s egna så kallade US Atomic Energy Act of 1954 finns ett regelverk som bestämmer att USA inte får ingå samarbete med länder som inte skrivit på CTBT, denna sektion har nummer 123. Man har därför upprättat en överenskommelse med Indien som förbjuder dem att provspränga kärnvapen och skulle Indien bryta mot denna överenskommelse så avslutas samarbetet och embargot läggs tillbaka på nytt. Denna överenskommelse har man

³³ Carter (2006), s 1.

³⁴ Dormandy –Green (2006), s. 1

låt it kalla ”123 agreement” efter sektionen med samma namn i US Atomic Energy Act. Genom att Indien skrivit under 123 agreement behöver de inte skriva under CTBT för att kunna ingå samarbetet med USA. Då USA menar att en kärnvapenstat som inte får testa kärnvapen kan ses som neutraliserad utgör den inget hot mot omvärlden. Därigenom öppnas möjligheten för USA:s samarbete med Indien trots deras kärnvapenarsenal och man kan på så sätt lyfta embargot man haft på Indien.³⁵

I samarbetsavtalet nämns upprepade gånger, bland annat i sektion 109³⁶ att USA förbinder sig att hålla sig till de bestämmelser som regleras i NPT. Trots detta är hela avtalet i direkt strid med just dessa bestämmelser och man har till varje pris försökt undgå de internationella reglerna man varit med om att arbeta fram, så att man kan sluta avtalet med Indien och därigenom uppfylla de mål man satt upp. Ovan nämnda orsaker är tydliga tecken på hur viktigt det är att avtalet sluts med Indien snarast möjligt. Så vad är det då som gör detta strategiska samarbete så viktigt för amerikanernas del? För att kunna förstå det behöver man förstå USA:s nationella intressen i världspolitiken och framför allt i Asien.

4.2 Vad tjänar USA på samarbete?

En rationell aktör agerar alltid efter en given målsättning. I fallet med samarbetet mellan Indien och USA finns ett flertal fördelar för respektive land. USA:s grundläggande mål handlar, precis som i Indien, om att agera i landets intresse, och främst att arbeta för landets säkerhet. I den oroliga situation USA hamnat i de senaste åren har arbetet med säkerheten blivit lika viktigt som den varit under de tuffaste åren under kalla kriget.

Genom ett samarbete med Indien får USA en allierad mot Kina och Iran, vilka ses som de största hoten.³⁷ Dessutom kan Indien komma att hjälpa USA att bekämpa terroristnätverkens spridning och på så sätt främja demokrati och säkerhet. En god relation med Indien tros skapa stabilitet i hela Asien och Indiens strategiska läge kan göra landet till en betydande maktfaktor vilket gynnar både Indien och USA. Man tror också att avtalet kommer att stärka NPT genom att Indien hjälper till att kontrollera att reglerna i NPT efterföljs av omkringliggande länder som tros ”fuska” trots att de skrivit under avtalet.³⁸ Exempelvis har Iran i flera år försökt skaffa kärnvapen trots att de skrivit under NPT som förbjuder detta. Eftersom USA:s huvudsakliga målsättning är just nationell säkerhet kan samarbetet med Indien främja detta mål genom att Indien och USA arbetar tillsammans mot Iran och andra som utgör potentiella hot.³⁹

³⁵ “Pact with US to close weapon door”, The Telegraph (2006); Joshi (2006).

³⁶ H.R.5682, sec. 109 (2006).

³⁷ Carter (2006), s 1.

³⁸ Sengupta (2006).

³⁹ Carter (2006), s 5.

Då USA inte kan veta vilka intentioner Kina (eller andra stater som enligt USA utgör ett hot) har, måste man agera i förebyggande syfte. Om man antar att systemet är anarkiskt, det vill säga att det inte finns någon internationell polis som kontrollerar att lagar och regler efterföljs, ansvarar varje stat för sin egen överlevnad vilket öppnar upp för alliansbildningar och kapprustning.⁴⁰ Detta kan i sin tur leda till det som vanligen benämns som säkerhetsdilemmat. Dilemmat är att ett land känner ett hot från ett annat land och rustar för att skapa säkerhet. Men genom att göra detta skapar de en hotbild hos det andra landet som kan välja att inte göra något för att öka hotbilden eller fortsätta rusta. I slutändan måste landet välja den väg som orsakar minst skada vilket kan vara svårt att veta trots att man vägt alla för- och nackdelar mot varandra. En rationell aktör kan se de olika utfallen, men kan aldrig spå i framtiden och därför kan de bara välja utifrån sina premisser.⁴¹

Ytterligare en fördel med avtalet kan vara att Indien och USA kan komma att skicka trupper gemensamt till krisområden, vilket skulle innebära att man förfogade över en enorm armé. Dessutom kan Indien komma att erbjuda USA möjlighet att placera baser och träningsläger inom landets gränser, vilket också ger bättre närhet för trupperna att rycka ut till omkringliggande länder. Genom Indiens position på världskartan kan man få en bättre inblick i vad som händer i Indiens närområde vilket kan vara till stor hjälp för framtida beslut.⁴²

Förutom samverkan mot terrorism är ett av USA:s största skäl till samarbete med Indien ekonomisk vinning. Flera stora amerikanska företag har börjat etablera sig i Indien i samband med avtalet, däribland Boeing som startat reguljärflyg i området. Även varuhuskedjan Wal-Mart har börjat bygga varuhus, och kaffekedjan Starbucks planerar att öppna kaffehus i Indien inom en snar framtid. Andra amerikanska företag har börjat köpa landegendomar för att kunna bygga dotterbolag och ta sig in på den indiska marknaden. Indien har också uttryckt en önskan om att köpa in 126 nya stridsflygplan. Tidigare har köp av militärt stridsmaterieell bland annat inhandlats av Israel och Sverige, men med det nya avtalet kan istället USA komma att leverera de nya flygplanen, vilket skulle ge enorma ekonomiska vinster till USA. Genomförs köpet kommer USA dessutom att bli Indiens största distributör av militära medel.⁴³

Eftersom Indiens elmarknad expanderar är behovet av nya leverantörer stort. Genom det nya avtalet får amerikanska bolag lov att sälja reaktorer och material till Indiska företag. De får också lov att bygga egna kärnkraftsverk i Indien vilket kan ge enorma inkomster för såväl företagen som staten.⁴⁴

Indien röstade för ett beslut tillsammans med USA och Europa i IAEA:s styrelse om att ingripa när Iran misskötte sig enligt NPT. Det visade på en positiv inställning till USA och sände signaler om att Indien tog sitt ansvar som

⁴⁰ Waltz (1988), s. 619.

⁴¹ Goldman et al (1997), 266.

⁴² Carter (2006), s. 5.

⁴³ Sengupta (2006).

⁴⁴ Baker (2006).

demokratiskt land och framtida samarbetspartner.⁴⁵ Däremot ville man i avtalet inte förbinda sig att ingripa när USA så ville utan bara när man ansåg att det inte påverkade Indiens nationella intressen negativt. I avtalet mellan länderna ville USA först ha en klausul om att Indien skulle hjälpa USA vid ingripanden i exempelvis Iran, men detta var den indiska regeringen starkt emot. Man ansåg att ett samarbete mellan länderna mot potentiella fiender eller terrorister var positivt och självklart. Däremot ville man inte skriva in ett krav som skulle kunna ta ifrån Indien sin rätt att bestämma över sin egen utrikespolitik utifrån deras nationella intressen.⁴⁶ Indien var så kraftig motståndare till en skrivning i avtalet att Indien skulle hjälpa USA att hindra Irans kärnvapenprogram att man tillslut förmådde kongressen stryka klausulen i avtalet. USA:s utrikesminister Condoleezza Rice och Indiens premiärminister Manmohan Singh ringde personligen runt till alla medlemmar i kongressen under natten till den 16 november 2006 för att meddela dem detta.⁴⁷

USA ger uttryck för att man anser att NPT kommer att stärkas av samarbetet, men man har med stor sannolikhet även övervägt vad som kan hända om det motsatta sker, nämligen att NPT istället undermineras och andra länder börjar sträva efter att bli godkända kärnvapenstater. Man har troligen vägt dessa två alternativ emot varandra och kommit fram till att dels är avtalet viktigare och dels är sannolikheten för att något av alternativen sker lika stora. Utifrån ett rationellt perspektiv anser man därför att möjligheterna är större än riskerna.

4.3 Vad tjänar Indien på samarbete?

Indiens mål känns relativt självklart, det är samma mål man haft de senaste trettio åren sedan man provsprängde sina första kärnvapen på 1970-talet, nämligen att bli ett godkänt kärnvapenland. Utöver detta huvudmål finns ett flertal små, men likafullt viktiga mål. USA får som vi nämnt ovan olika fördelar i form av ekonomisk vinning och en partner i bekämpandet mot terrorism, men detta är relativt osäkra bitar som kan förändras med tiden. USA kan aldrig vara säker på till vilken gräns Indien kan sträcka sig när det gäller internationellt samarbete. Indiens bit av kakan är desto mer reell. De får kärnkraftsteknologi och uran som kan användas till kärnkraftsreaktorer. Ut över detta får de givetvis också andra fördelar av avtalet. Bland annat har indiska företag svårt att etablera sig i USA, Indiens förhoppningar är att amerikanerna med det nya avtalet ska bli vänligare inställt till de indiska företagen och därmed underlätta för dem att öppna företag i USA. En annan målsättning Indien haft med avtalet är att bli erkända som ett legitimt demokratiskt land.⁴⁸ Man strävar också efter att få en permanent plats i

⁴⁵ Carter (2006), s 5.

⁴⁶ Sengupta (2006).

⁴⁷ ”USA säljer kärnbränsle till Indien”, Dagens Nyheter (2006).

⁴⁸ ”Decades of distrust ails Indo-U.S. Ties”, The Hindustan Times (1996).

FN:s säkerhetsråd vilket man hoppas att USA ska kunna hjälpa till med. Målet känns dock utom räckhåll eftersom USA är tveksamma till att stödja detta.⁴⁹ En möjlig konsekvens av att ge Indien en plats i säkerhetsrådet skulle kunna vara att Indien inte alltid skulle rösta enligt amerikansk vilja och därför bli en belastning istället för en samarbetspartner i FN. Att inte tillmötesgå Indiens önskan är ett rationellt beslut från USA:s sida eftersom de insett att konsekvenserna kan bli större än fördelarna.

Vilka alternativ har Indien att välja mellan? Tittar man bara ytligt skulle man snabbt nå fram till slutsatsen att det egentligen inte finns särskilt många nackdelar med avtalet för Indiens del. Skrapar man lite på ytan upptäcker man emellertid flera saker man skulle kunna plocka bort eller justera för att göra avtalet mer åtråvärt för Indien. Som vi tidigare diskuterat har det största problemet för Indien varit klausulen om Iran, detta skulle kunna medföra en inskränkning i deras suveränitet och en risk att man faller direkt i händerna på USA:s internationella maktspel. En sådan klausul skulle Indien enligt egen utsago aldrig tolerera. När man väl öppnat för samarbete mot ett specifikt land, i det här fallet Iran, skulle man automatiskt öppna för förväntningar från USA:s sida att man samarbetade mot andra hot mot USA:s säkerhet. Ett sådant samarbete skulle i själva verket kunna hota Indiens säkerhet, vilken skulle bli underprioriterad med en specificerad klausul då klausulen i första hand ska skydda amerikanska intressen med hjälp av Indien, inte tvärt om. Genom att ta bort klausulen anser man att man lyckats behålla sin demokratiska suveränitet och behålla makten att styra över sina egna nationella intressen men samtidigt hålla sig på god fot med USA.⁵⁰ Huruvida detta håller kan endast framtiden visa då konflikter uppstår i Asien eller om terrorister som hotar USA kan upptäckas eller neutraliseras med ett indiskt samarbete. Om Indien menar att en konflikt hotar deras nationella säkerhet på något sätt kan de enligt avtalet avstå från att delta, men hur kommer detta att uppfattas av makthavarna i USA? Den stora delen av avtalet är ju Indiens deltagande i arbetet mot terrorism och det amerikanska arbetet för internationell säkerhet. Detta är troligtvis något som Indien tagit med i beräkningarna men som rationell aktör med en målsättning som fokuserar på nationella intressen kan de inte kompromissa med denna del av avtalet.

En annan möjlig konsekvens Indien sannolikt tagit med i beräkningarna är hur länder runt omkring dem kommer att se på det nya samarbetet. Genom att bli allierad med USA har Indien tagit sig upp till eliten, man har blivit betydande i världspolitiken och erkänd som demokratisk stormakt av det västerländska ledarskiktet.⁵¹ Med klassens kung som kompis kan man sträcka lite på ryggen och känna större trygghet i vetskapen om att han sannolikt kommer till undsättning om dina grannar skulle börja bråka med dig. Men vad gör du om dina grannar vill utmana din kompis maktposition? Då måste du plötsligt stå på hans sida, trots att du vet att en del av dina grannar är starkare än du och att en del har vänner som

⁴⁹ "India greatest opportunity for US Foreign Policy: Expert", The Hindustan Times (2006).

⁵⁰ Sengupta (2006).

⁵¹ "Decades of distrust ails Indo-U.S. Ties", The Hindustan Times (1996).

inte alltid är så trevliga. När du väl hamnar i den situationen är det för sent att dra sig ur, dina grannar är redan fientligt inställda till dig och om din kompis förstår att du tänker dra dig ur får du en farlig före detta kompis, som dessutom är i försvarsposition, efter dig.

Trots att Indien skulle kunna förlora stort på att bli amerikanernas ”lille vän” på den asiatiska kontinenten om förhållandena går snett, finns det ändå anledning att anta att Indien rationellt övervägt de konsekvenser som avtalet skulle kunna innebära, man har provat de olika valmöjligheterna man ställts inför och valt det alternativ man ansett vara klokast. Indiens elmarknad kommer att kunna blomma ut med hjälp av den amerikanska kärnkraftsteknologin och det är inte helt fel att vara vän med den enda supermakten i världen.

4.4 Avtalets inverkan på världsläget

En tydlig konsekvens av avtalet för både USA och Indiens del är att man kan få svårigheter att komma överens om en gemensam utrikespolitik.⁵² Till exempel har USA och Pakistan samarbetat i arbetet mot terrorismen, USA har bland annat fått placera flygplan i Pakistan vid gränsen mot Afghanistan. Detta samarbete vill USA fortsätta med även i framtiden vilket kan vara en tagg i ögat för Indien, som legat i fejd med Pakistan ända sedan landet bildades.⁵³ Indien har ett samarbete med Burmas militärjunta som innebär att de tillhandahåller juntan med vapen och militär träning. För USA:s del är detta problematiskt eftersom Burma bryter mot de mänskliga rättigheterna. Indien har dock, bortsett från USA:s ogillande, sagt att man inte tänker avbryta samarbetet med Burma. Detta till trots har amerikanerna valt att fortsätta alliansen med Indien.⁵⁴

Genom att US-India Deal erkänner Indien som kärnvapenstat skapar detta en vilja hos andra länder att också bli kärnvapenstater. Nordkorea och Iran har länge försökt skaffa kärnvapen och Nordkorea verkar ha lyckats då de provsprängde första gången i oktober 2006.⁵⁵ Under fredssamtal i Beijing den 18 december framförde Nordkorea en önskan att på samma sätt som Indien bli en godkänd kärnvapenstat och man hotade med att utöka sitt kärnvapenförråd om så inte skedde. Samtalen ledde dock inte fram till några resultat för någon av parterna.⁵⁶ Länder som Brasilien, Sydkorea, Libyen och Kazakstan vill ha kärnvapen men har låtit bli att skaffa dem eftersom de skrivit på icke-spridningsavtalet. För dessa så kallade ”mellan-länder” öppnar sig nya möjligheter i och med US-India Deal då länderna kan hävda att man i avtalet kringgår NPT och då borde samma regler kunna gälla för andra länder än Indien. Budskapet från avtalet blir att om man

⁵² Sengupta (2006).

⁵³ Stoessinger (2005), s. 157-183.

⁵⁴ Sengupta (2006).

⁵⁵ ”Nordkorea provspränger”, Västerbottens-Kuriren (2006).

⁵⁶ Reichman (2006).

först skaffar kärnvapen, och sedan väntar tillräckligt länge kan man bli godkänd ändå precis som Indien.⁵⁷ Avtalet kan därför generera en kapprustning när Indien får en ökning i sin kärnvapenarsenal.⁵⁸ Det Indien kan få av USA kan kanske också Israel få, och när Israel har, varför ska då Pakistan nöja sig med att vara utan?⁵⁹

Som tidigare nämnts har en av orsakerna till samarbetet för USA:s del varit att Indien, som snart är världens folkrikaste demokrati, ska bli en motvikt mot Kina i Asien. Indien å sin sida har dock inga planer på att motarbeta Kina då man tror sig kunna få goda ekonomiska relationer med dem. Samtidigt är man medvetna om det militära hot som Kina trots allt utgör. Vissa experter har uttryckt oro över eventuell rivalitet mellan länderna och därigenom en risk för kärnvapenrustning.⁶⁰

Vidare har också Pakistan uttryckt ett missnöje över att de inte fått samma erbjudande som Indien trots att man sedan tidigare har samarbete med USA. Pakistan kan uppleva denna favorisering av Indien som orättfärdig och det finns farhågor om att konkurrensen mellan Indien och Pakistan kan öka spänningarna i regionen. Pakistan ses redan som en osäker aktör i kärnvapensammanhang, mycket till följd av Khan-affären, vilket försvårar ett eventuellt samarbete med liknande villkor som det mellan Indien och USA. Dessa faktorer gör risken stor för att Pakistan därför letar efter andra samarbetspartners för att utveckla sitt kärnvapenprogram.⁶¹

Ytterligare en problematik med avtalet mellan USA och Indien är risken för att andra länder tar sig samma friheter när det gäller att kringgå NPT. Skräckexempel på liknande samarbetet kan vara om Kina börjar samarbeta med Pakistan som motvikt mot Indien och USA, eller om Ryssland och Iran började byta kärnvapentechnologi med varandra. Vad hade USA tyckt om ett sådant avtal?

En oväntad effekt av US-India Deal kan bli att Ryssland och Kina inte känner sig tvungna att fortsätta arbeta utifrån NPT:s regler utan börjar skapa avtal liknande ovanstående skräckexempel och därigenom sälja teknologi till länder som kunde utgöra hot mot USA:s säkerhet. Detta skulle i så fall kunna utgöra värsta tänkbara scenario för USA och göra avtalet med Indien meningslöst.⁶²

Alla ovanstående konsekvenser av avtalet har troligtvis stötts och blötts i maktens korridorer i såväl Indien som USA. Men samtliga konsekvenser är som tidigare påtalats eventuella framtida farhågor som kan inträffa. Det kan också bli så att inga av dessa farhågor slår in och utifrån ett rationellt perspektiv kan man ha ansett att dessa farhågor är överdrivna och osannolika och att fördelarna ändå väger tyngre än eventuella nackdelar.

⁵⁷ Carter (2006), s. 3.

⁵⁸ Reichman (2006).

⁵⁹ Baker (2006).

⁶⁰ Pan (2006).

⁶¹ Pan (2006).

⁶² Pan (2006).

4.5 Kritik mot avtalet

Since our hearts are pure and military facilities will be in separate enclaves, there is no reason why we should worry about the intrusiveness of inspections.⁶³

En farlig konsekvens med avtalet kan vara Indiens ökade möjligheter att tillverka fler kärnvapenstridsspetsar än man kunnat tidigare. Före avtalet hade Indien tillräckligt med bränsle för att kunna generera ca sex stycken kärnvapenbomber per år. Med det nya avtalet kan man övergå till att använda sina gamla reaktorer för framställning av bomber vilket skulle generera 40-50 bomber per år. I nuläget har Indien totalt 22 kärnkraftsanläggningar. 14 av dessa ska ses som civila kärnkraftsverk och ligga under IAEA:s kontroll, medan resterande åtta ska ses som militära och därigenom inte kontrolleras av internationella organisationer. Detta kan ses som en framgång då man tidigare inte haft någon som helst insyn i Indiens kärnkraftsverk. Genom att kunna genomföra regelbundna kontroller av de civila anläggningarna menar man att detta kan minimera risken för bland annat olyckor. Att Indien har givit sitt tillstånd till kontrollerna menar man är en garanti för att de internationella lagarna efterföljs.⁶⁴ Det är ett rationellt beslut från USA:s sida att bortse från de eventuella risker en sådan inkomplett inspektion kan få eftersom lite insyn är bättre än ingen alls, och även här är fördelarna av ett samarbete med Indien av så stor betydelse att man har råd att bortse från riskerna.

Kritiker har varnat för risken att Indien kommer att lagra sitt eget uran för militärt bruk när de får bränsle för civil kärnkraft från USA. De kommer då inte längre att behöver använda sin egen starkt begränsade tillgång till uran i sina kärnkraftreaktorer.⁶⁵ Men hur ska USA kunna kontrollera att teknologin inte används för militära ändamål när de inte kan bevaka de militära anläggningarna? Senast den 27 november 2006 avslöjade Indien att man testat en markbaserad robot, vilken ska användas som försvar mot angripande kärnvapenmissiler. Den aktuella roboten kan dock också bära missiler med kärnvapenstridsspetsar.⁶⁶

For the president to say this is good for nonproliferation suggests he's being badly advised. India only agreed to put half of all its electricity-producing reactors under safeguard, and that's troubling.⁶⁷

Ett stort problem med inspektionerna är att de enbart berör de civila anläggningarna men inte de militära, vilket kan ses som ytterst märkligt då de militära måste vara de som utgör störst säkerhetsrisk för omvärlden. Dessa inspektioner gör inte de militära anläggningarna mer säkra och eftersom man inte har någon insyn i dessa kan man inte veta om säkerhetsnivån är den samma i

⁶³ Joshi (2006).

⁶⁴ Baker (2006).

⁶⁵ "Senate Passes U.S.-India Nuclear Deal", The Online NewsHour (2006).

⁶⁶ "Indien testade robotförsvar", Sydsvenskan (2006).

⁶⁷ Citat av D.G. Kimball ur Baker (2006).

dessa anläggningar som i de civila. Genom att godkänna Indien som kärnvapenstat på dessa villkor har man också kraftigt försvårat möjligheten för att någonsin kunna få tillgång till de militära kärnkraftsverken.

Enligt amerikanska staten ska de villkor man satt upp för icke-spridning av kärnvapen i avtalet vara övergripande. Reglerna ska garantera att Indien inte på något sätt kommer att kunna tillverka kärnvapen med de resurser man får tillgång till genom avtalet. Dessutom menar vissa förespråkare för avtalet att tillverkning av de lättvattensreaktorer som Indien får tillgång till inte kan användas för tillverkning av kärnvapen.⁶⁸ President Bush uttalade sig efter signeringen av avtalet och sa att han har rätten att kringgå eventuella säkerhetsåtgärder implementerade av kongressen, däribland den klausul som berör ett eventuellt avvikande från NSG:s regler. Han menar att dessa regler inte varit villkor för avtalet utan endast rådgivande.⁶⁹

Historiskt sett har Indien inte alltid varit ärliga med sin hantering av kärnvapen vilket man kanske borde ha tagit större hänsyn till vid utformandet av avtalet. Bland annat nekade Indien till påståenden om att man höll på att tillverka kärnvapen ända fram till den dag då man utförde sina första provsprängningar 1974.⁷⁰ Det finns ytterligare bevis för att Indiens nedrustningspolicy inte är så god som man vill låta påskina. Bushadministrationen ska flera gånger under avtalssamtalen ha infört sanktioner mot indiska företag och forskare som sålt vapen och kärnkraftsteknologi till Iran. Man ska så sent som sommaren 2006 ha infört sanktioner mot Indien för att ha sålt missildelar till Iran, något som inte avslöjades förrän efter HR röstat igenom avtalet.⁷¹

Enligt vissa kritiker finns det mer kostnadseffektiva sätt att expandera Indiens elmarknad än genom kärnkraft. Till exempel kan man omstrukturera landet kolindustri och utöka användningen av förnyelsebara energikällor. Dessa alternativ är säkrare miljömässigt och erbjuder ingen möjlighet för Indien att utveckla nya kärnvapen.⁷² Trots detta har man från USA:s sida valt att tillgodose Indiens önskemål gällande kärnkraftsteknologi eftersom ett strategiskt avtal som gynnar USA inte varit möjligt annars.

Att Indien skulle kunna bryta avtalet med USA har man säkerligen diskuterat i Vita Huset. Man har rationellt vägt olika konsekvenser av ett sådant handlande mot varandra. Samtidigt finns det starka indicier på att Bush-administrationen inte tror att Indien skulle våga bryta avtalet eller utmana USA på något sätt. Man kan tänka sig att den amerikanska tron på att man gör gott i världen och att militärmakten är tillräckligt respektingivande skulle hämma eventuella viljor från Indiens sida att frånga avtalet. Detta kan dock komma att slå tillbaka på dem, för som vi redovisat ovan finns det flera orsaker till varför Indien skulle vilja avbryta samarbetet och trots att USA för tillfället är världens största militärmakt och demokrati så kan liten tuva välta stort lass. Samtidigt tar man från USA:s sida

⁶⁸ Joshi (2006).

⁶⁹ Baker (2006).

⁷⁰ Pan (2006).

⁷¹ Pan (2006).

⁷² Pan (2006).

även hänsyn till andra liknande konsekvenser, exempelvis den permanenta plats i FN:s säkerhetsråd som Indien eftersträvar.

Arbetet med att förfina detaljer i avtalet ska fortsätta under 2007, samtidigt ska man även vänta in ett godkännande om kringgående av regler från NSG, samt en plan för inspektioner av IAEA och USA måste utforma ett regelverk i avtalet med Indien om utbyte av kärnkraftsteknologi. Man förutspår att alla steg i avtalet ska vara klara inom sex månader.⁷³

⁷³ Baker (2006).

5 Avslutning och sammanfattning

5.1 De fyra grundbultarna

Vår frågeställning som vi försökt besvara är: *Hur kan man förklara de beslut USA och Indien tog då de ingick avtal med varandra utifrån det rationella aktörsperspektivet?* Som vi nämnt i uppsatsens teoridel handlar en nation alltid utifrån sina nationella intressen. Vi menar att de två undersökta ländernas samarbete bygger på en medveten rationell slutsats baserad på respektive lands nationella intressen. Vi har strukturerat vår uppsats utifrån de fyra grundbultarna; målsättningar, alternativ, konsekvenser och valmöjligheter och dessa utgör den röda tråden genom hela arbetet.

USA:s huvudsakliga målsättning med samarbetet var en samarbetspartner i kampen mot terrorism samt de enorma ekonomiska vinningarna. Utifrån denna målsättning har USA haft flera olika alternativ att tillgå. Man har vägt fördelar och nackdelar mot varandra för att få fram bästa möjliga alternativ. Ur ett amerikanskt perspektiv verkar samarbetet som det mest rationella beslutet att ta. Genom att ingå samarbetet får man möjlighet att delta ekonomiskt i utvecklingen av världens snabbaste växande demokrati och därigenom vara med från början och se pengarna rulla in. Genom en samarbetspartner i Asien får man dessutom en bättre överblick över den, i amerikanska ögon, oroliga asiatiska kontinenten. Man kan, om man har tur, få hjälp av Indien mot de potentiella fiender som till största delen befinner sig i Asien, däribland Iran, Irak, Nordkorea samt olika terroristnätverk ibland annat Afghanistan. Alla ovanstående fördelar är sannolikt de bakomliggande orsakerna till varför USA valt att ingå detta strategiska samarbete.

Trots att vi inte kan veta vilka andra alternativ USA haft, förutom det val de slutligen gjorde när de ingick avtal med Indien, så måste vi förutsätta att USA i egenskap av rationell aktör valt det mest värdemaximerande alternativet. Att inte ingå ett samarbete hade betytt att man inte fått ta del av de ekonomiska vinningar som Indiens enorma marknad erbjuder. En nackdel som säkerligen tagits med i beräkningen är kringgåendet av NPT som kan få stora konsekvenser för såväl USA som resten av världen. Denna konsekvens är dock av mindre betydelse om man ser till de fördelar som USA får av samarbetet - en åsikt som troligtvis inte delas av resten av världen. Som vi redovisat ovan finns det flera länder som följer NPT:s regler trots att de länge velat skaffa kärnvapen. Andra länder som velat att de godkända kärnvapenstaterna ska avveckla sina kärnvapen enligt NPT:s bestämmelser kan känna nederlag i och med detta avtal.

Genom att avtalet separerar Indiens civila och militära kärnkraftsverk har USA bidragit till att hjälpa Indien att fortsätta sitt kärnvapenprogram i skymundan. De inspektioner som ska göras berör enbart de civila anläggningarna och det ges ingen möjlighet till insyn i de militära. Trots att USA räknar med att Indien följer de klausuler i avtalet som reglerar kärnvapen finns inga garantier för att så ska ske och man har heller ingen möjlighet att kontrollera detta.

I det långa loppet kan konsekvenserna av amerikanernas handlande bli mer betydande än man förutspått. Den skräck för kärnvapenkrig som rådde under kalla kriget verkar sedan länge ha fallit i glömska. Man är säkerligen medvetna om de katastrofala följder som en kärnvapendetonation skulle innebära, men man är beredda att ignorera detta för egen vinnings skull.

Indiens målsättning har varit tydlig och självklar; man vill få tillgång till den kärnkraftsteknologi och det material som man väntat på i över trettio år. Alternativen för Indiens del var få, utan USA:s medgivande hade man aldrig kunnat uppnå den målsättning man haft. Enligt NPT skulle Indien aldrig få möjlighet att bli godkända som kärnvapenstat, men med hjälp av USA hittade man ett kryphål i regelboken som man inte skulle ha hittat annars. Att inte ingå samarbete med USA kunde dessutom medföra stora ekonomiska förluster och ett stillestånd i utvecklingen på elmarknaden vilket skulle kunna leda till att den snabbt växande befolkningen skulle bli utan el i stora delar av landet.

Konsekvenserna för Indien ter sig annorlunda än för USA. Amerikanerna riskerar sin trovärdighet som supermakt medan Indien aldrig haft någon status att spela med. Den största faran för Indiens del är den möjliga kapprustning som kan bryta ut i närområdet. Samma hot berör såväl USA som resten av världen, men den berör länderna i södra Asien mer än andra. Särskilt kan detta skada de fredsamtal som löpande pågår mellan Indien och dess ärkefiende Pakistan. Eftersom Pakistan sedan tidigare varit allierad med USA kan de känna sig hotade av det nya samarbetet och kanske påbörja liknande samarbete med exempelvis Kina.

En möjlig konflikt mellan de två parterna i den nya alliansen skulle kunna vara det faktum att Indien gjort allt för att stryka klausulen om samarbete mot Iran i avtalet. Trots att det nu bara står att Indien ska finnas som strategisk partner och att detta är ganska opreciserat, kan det fortfarande generera slitningar på det nya samarbetet om USA försöker få Indien att samarbeta mot något land, speciellt om det är ett land som gynnar Indiens nationella intressen eller om samarbetet på något annat sätt kan skada de nationella intressena.

Men trots de eventuella nackdelarna väger fördelarna tyngre. Förutom att bli godkänd kärnvapenmakt och expansionen på elmarknaden finns ytterligare fördelar med avtalet. Indiska företag får lättare att etablera sig i USA vilket gynnar den nationella ekonomin såväl som stärker banden mellan Indien och västvärlden. Ett samarbete med USA kan också göra att andra länder i väst på lång sikt kan acceptera Indiens nya status och hjälpa dem utveckla och förbättra sin demokrati. Förhoppningarna kan tänkas vara att Indien i förlängningen ska likställas med västvärldens länder. Redan idag har man liknande värdegrund vilket också underlättat vid ingåendet av avtalet med USA.

Alla dessa ovanstående exempel tydliggör det faktum att det för Indiens del inte fanns andra alternativ än att ingå ett samarbete. Det var för mycket att vinna och för litet att förlora.

5.2 Avslutande diskussion

Vi har i vårt arbete med denna uppsats försökt att inte bara förstå varför man ingått avtalet med varandra utan också vilka konsekvenser man valt att bortse ifrån. Det finns en del saker som vi menar att man borde ha tagit större hänsyn till, bland annat vilka följder detta får för resten av världen. Detta samarbete påverkar, som vi tidigare förklarat, stora delar av världen eftersom det berör inte bara säkerheten i världen utan också de internationella bestämmelser som framför allt USA varit en försvarare av.

De senaste åren har varit minst sagt turbulenta för USA. Man har sedan terroristattacken på World Trade Center år 2001 påbörjat ett krig mot världens terrorister som återigen delat världen. Denna gång är det inte väst och öst som strider mot varandra i ett kallt krig men inte desto mindre har världen delats i två läger, för eller emot USA:s nya taktik. Det började med jakten på Usama Bin Laden i Afghanistan och fortsatte med Saddam Hussein och Irak. I samband med den misslyckade interventionen i Irak minskade USA:s anseende i omvärlden avsevärt. I kölvattnet av dessa händelser kan man se avtalet med andra glasögon. USA behöver agera för att förbättra sitt rykte och stärka sin ställning som supermakt. En supermakt som inte tar sitt ansvar får andra länder att tappa sin aktning och därmed kan hela maktbalansen i systemet rubbas. USA borde vid det här laget vara väl medvetna om sin situation och därför måste vi anta att de agerat med detta i åtanke. Trots det tror vi att detta avtal inte på något vis kommer att förbättra USA:s anseende eftersom man sätter hela världens säkerhet på spel utan att ha stämt av med alla berörda parter innan avtalet konsoliderades.

Genom arbetet med att utforma avtalet har USA gång efter annan vikt sig för Indiens krav på omformuleringar i texten, bland annat när det gäller klausulen om Iran och uppdelningen av kärnkraftverken som vi tidigare nämnt. Vidare har Indien så sent som under år 2006 provskjutit robotar och förhandlat med Iran om militära medel. Vi uppfattar amerikanernas kompromisser som att de hellre backar än ger Indien anledning att misstro dem, USA är inte beredda att ta några risker som skulle kunna leda till att avtalet går i stöpet. Detta anser vi vara intressant eftersom båda parter verkar vinna ungefär lika mycket på samarbetet.

En spännande reflektion vi gjort berör NSG:s kommande omröstning gällande avtalets godkännande. Tekniskt sett behövs inget godkännande av NSG för att genomföra avtalet på grund av 123 agreement, men hur skulle omvärlden reagera om avtalet inte godkänns? Kanske har man gjort det omöjligt för NSG att avslå avtalet, eftersom varken USA eller Indien egentligen behöver NSG:s godkännande. Genom 123 agreement kommer man runt de vanliga procedurerna rörande distribution av kärnkraft. Däremot spelar NSG en större roll för omvärlden eftersom deras beslut sätter upp ramarna för vem som får köpa

kärnkraftsteknologi. Om NSG godkänner avtalet minimerar de sin egen betydelse i liknande frågor genom de kryphål som USA använt sig av, men om NSG inte godkänner så fortlöper avtalet ändå. Detta är intressant inte minst med tanke på president Bushs uttalande om att han har rätt att kringgå eventuella säkerhetsåtgärder implementerade av kongressen när så passar, som till exempel klausulen om avvikande från NSG:s regler. Som vi tidigare nämnt menar han att reglerna inte varit villkor för avtalet utan endast rådgivande.

En gemensam armé kan ha enorma fördelar, men vi ställer oss tveksamma till om detta är en så stor fördel som man vill låta påskina. Hur långt är det tänkt att samarbetet ska sträcka sig? Om samarbetet med en gemensam armé inte klaffar tror vi att detta kan få stora konsekvenser. Vad händer exempelvis om en part ångrar sig mitt i en konflikt? Vilka reaktioner kan detta få från motparten? Ett exempel på detta är Indiens samarbete med Burma. Om konflikten där eskalerar ställs USA inför ett dilemma: bör man ingripa eller inte? Hur skulle detta kunna påverka USA:s samarbete med Indien? Vidare finns som vi tidigare nämnt planer från Indiens sida på att köpa in stridsflygplan från USA. En sådan affär skulle leda till att USA blir Indiens största leverantör av militär utrusning, men hur skulle en sådan position kunna påverka avtalet? Indien blir i ett sådant läge väldigt beroende av USA vilket vi tror skulle kunna få negativa följder eftersom avtalet bygger på att båda parter är jämställda och får utbyte av varandra. Detta är bara ett av flera möjliga scenarion som kan rubba balansen och stjälpa avtalet.

Vi bedömer vår valda teori som ett bra verktyg för att förstå varför Indien och USA handlat som man gjort när man ingått avtal med varandra. Genom att strukturera aktörernas valmöjligheter, konsekvenser, alternativ och målsättningar har vi kunnat analysera varför man gjort de val man gjort och hur detta strategiska samarbete kom till. Med hjälp av våra fyra grundbultar anser vi därför att vi fått ett bra svar på vår frågeställning. Vi strävade inte efter att utveckla en ny teori utan använda en redan existerande teori på ett nytt empiriskt material och det är vad vi har åstadkommit. Genom att ha hittat en relativt utforskad politisk händelse har vi lyckats göra denna empiriska uppsats statsvetenskapligt relevant framför allt genom vårt val av teori. Den historiska händelsen som presenteras kan få följder inom framför allt den globala politiken och uppsatsen kan därför utgöra en liten del av en vidare forskning. Allt eftersom detta samarbete fortskrider kommer informationen som finns tillgänglig att fördjupas och med tillgång till ett sådant material finns möjligheten att gräva djupare i de bakomliggande orsakerna till avtalet. Med mer information och andra teorier kan man hitta andra vinklingar på problematiken. I framtiden skulle man exempelvis kunna studera hur avtalet faktiskt påverkat NPT och världsläget. Man kan få reda på vilka konsekvenser avtalet fick eller hur avtalet gynnat - eller missgynnat - respektive land. I nuläget är det för tidigt att säga om avtalet kommer att fungera. Det återstår en del stora problem som måste lösas för att samarbetet ska kunna fortlöpa enligt planerna.

6 Referenser

- Allison, G – Zelikow, P. *Essence of Decision; Explaining the Cuban Missile Crisis*. Addison Wesley Longman, 2nd Edition, New York, 1999.
- Arell, Jan, ”Nationalidol blev syndabock”.
<http://www.gp.se/gp/road/Classic/shared/printArticle.jsp?d=103&a=152916>.
11 december 2006 (Göteborgs-Posten, 5 februari 2004).
- Baker, Peter. ”Bush Signs India Nuclear Law”.
http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/12/18/AR2006121800233.html?nav=rss_email/components?nav=slate. 20 december 2006 (Washington Post, 19 december 2006).
- Carter, Ashton B. ”Assesing the India Deal”.
http://bcsia.ksg.harvard.edu/BCSIA_content/documents/060426_SFRC_India_Testimony.pdf. 27 november 2006 (Testimony before The Committee on Foreign Relations, United States Senate, April 26, 2006)
- Dormandy, Xenia – Green, Michael. ”Bush in India – It’s more than just Nuclear”.http://bcsia.ksg.harvard.edu/publication.cfm?program=CORE&ctype=article&item_id=1401. 21 november 2006 (San Diego Union-tribune Op-Ed, March 5, 2006)
- Esaiasson, P – Gilljam, M – Oscarsson, H – Wängnerud, L. *Metodpraktikan – Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Nordstedts Juridik, Stockholm 2006.
- Ferm, Ragnhild. ”Internationellt förbud mot kärnsprängningar”.
<http://editors.sipri.se/pubs/Factsheet/swedish/ifmk.html>. 12 december 2006 (Sipris Faktabladd, december 1996).
- Goldman, K – Pedersen, M – Østerud, Ø. *Statsvetenskapligt lexikon*. Universitetsförlaget, Stockholm 1997.
- H.R.5682, *Unites States-India Peaceful Atomic Energy Cooperation Act*,
www.thomas.gov. 13 december 2006. (Passed in U.S. Congress 9 december 2006)
- ”India greatest opportunity for US Foreign Policy: Expert”
http://www.hindustantimes.com/news/181_1425721,001301790003.htm.
17 december 2006 (The Hindustan Times, 9 juli 2005).
- ”Indien testade robotförsvar”. <http://sydsvenskan.se/varlden/article198928.ece>. 17 december 2006 (Sydsvenska Dagbladet, 27 november 2006).
- Indo-Asian News Service. ”Decades of distrust ails Indo-U.S. Ties”.
http://www.hindustantimes.com/news/181_1396877,001301790003.htm. 15 december 2006 (The Hindustan Times, 13 juni 2005).
- Joshi, Manoj. ”It is a Big Deal”.
http://www.hindustantimes.com/news/7598_1868189,000500020009.htm
16 december 2006 (The Hindustan Times, 14 december 2006).
- Lundquist, Lennart. *Det vetenskapliga studiet av politik*. Studentlitteratur, Lund, 1993.

- “USA; Statsskick och politik” i *National Encyklopedin*. Bra Böcker, Nittonde bandet, Höganäs, 1996.
- Nayar, K.P. “Pact with US to close weapon door”.
http://www.telegraphindia.com/1060417/asp/frontpage/story_6108119.asp. 16 december 2006 (The Telegraph, Calcutta India, 17 april 2006)
- “Nordkorea provspränger”. <http://www.vk.se/senastenyttart.jsp?article=82559>. 17 december 2006 (Västerbottens-Kuriren, 9 oktober 2006).
- Pan, Esther. “The U.S.-India Nuclear Deal”.
<http://www.cfr.org/publication/9663/#8>. 28 december 2006 (Council on Foreign Relations, 24 februari 2006).
- Schelling, Thomas C. *The Strategy of Conflict*. Harvard University Press, Cambridge, 1980.
- “Senate Passes U.S.-India Nuclear Deal”,
http://www.pbs.org/newshour/updates/military/july-dec06/india_11-17.html. 11 december 2006 (The Online NewsHour, 17 november 2006)
- Sengupta, Somini. ”Interest drive US to Back a Nuclear India”
<http://www.nytimes.com/2006/12/10/world/asia/10india.html>. 15 december 2006 (New York Times, 10 december 2006).
- Stoessinger, John G. *Why nations go to war*. Thompson & Wadsworth, 9th edition, Toronto, Canada 2005.
- “Svensk apparat ger besked om bomb”.
http://www.svd.se/dynamiskt/utrikes/did_13817329.asp. 16 december 2006 (Svenska Dagbladet, 10 oktober 2006).
- Svenska Fred & Läkare mot kärnvapen. ”Fördjupning - Icke-spridning av kärnvapen”, i *Lär om kärnvapen* <http://www.svenska-freds.se/karnvapen/larom/>. 9 december 2006 (Publicerad i Svenska Freds 2002).
- Tellis, Ashley J. “The Evolution of U.S.-Indian Ties: Missile Defense in an Emerging Strategic Relationship” i *International Security*, vol 30, nr 4, s. 113-151, år 2006.
- Rajaraman, R. ”So, what’s the big Deal?”
http://www.hindustantimes.com/news/7598_1849085,000500020009.htm. 15 december 2006 (Hindustan Times, 21 november 2006).
- Reichman, Deb. ”Bush Signs Nuclear Deal with India”.
<http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2006/12/18/AR2006121800478.html>. 20 december 2006 (Washington Post, 18 december 2006).
- ”USA-avtal om kärnkraft med Indien”,
<http://svt.se/svt/jsp/Crosslink.jsp?d=6107&a=718687>. 11 december 2006. (svt.se, 9 december 2006).
- Waltz, Kenneth N (1988). ‘The origins of War in Neorealist Theory’, i *Journal of interdisciplinary History*, vol 18, nr 4, s 615-628.
- Ward, Hugh. ”Rational Choice” i Marsh, David – Stoker, Gerry (red), *Theory and methods in political science*, Palgrave MacMillian, 2nd edition, New York 2002.